

7. Процевський О. І. Методологічні засади трудового права: моногр. / О. І. Процевський. – Х.: ХНАДУ, 2014. – 260 с.
8. Довідник «Впровадження інноваційних підходів до організації навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування». – Київ: Київ ЦНТЕІ, 2011. – 79 с.

*Луценко Олена Євгенівна – к. ю. н, асистент кафедри трудового права
Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого*

Г. А. Полякова

ІННОВАЦІЇ У СФЕРІ ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ

Важливою складовою інноваційного розвитку України є система освіти. Так, освіта є одним з компонентів національної інноваційної системи. Вища освіта та професійна підготовка входять до підіндексу «підсилювачі ефективності» при розрахунку Індексу глобальної конкурентоспроможності (The Global Competitiveness Index). У 2015 році за цим індексом Україна посіла 79 місце серед 140 країн світу, а за складовою вищої освіти та професійної підготовки – 34 місце [1].

Система освіти належить до соціально-педагогічних систем. Для їх формування та розвитку необхідний ефективний освітній менеджмент, що будується на основі інноваційної діяльності. Освітній, або педагогічний менеджмент, визначається в категоріях управлінської діяльності, спрямованої на підвищення ефективності функціонування освітніх організацій [2, с. 253].

Інновації у сфері освітнього менеджменту передбачають запровадження нововведень, нових форм, методів, технологій організації праці й управління освітніми закладами відповідно до стратегічних цілей і завдань розвитку.

Цільові орієнтири стратегічного розвитку вищої освіти пов'язані із її входженням до Європейського освітнього простору, забезпеченням якості, і які визначені у європейських та національних концепціях розвитку. Пріоритети розвитку Європейського простору вищої освіти до 2020 року висвітлені у Комюніке конференції Європейських Міністрів, відповідальних за вищу освіту «Болонський процес – 2020» (2009 р.). Стратегії та

основні напрями дальшого розвитку освіти в Україні визначені у Національній доктрині розвитку освіти (2002 р.) та конкретизовані у Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013 р.), реалізація більшості з яких вимагає інноваційних рішень. У Законі «Про вищу освіту» (2014 р.) визначаються державна політика у сфері освіти (Розділ 1), необхідність створення системи забезпечення якості вищої освіти (Розділ V), регулюється наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність у вищих навчальних закладах (Розділ XI) [3].

Науковим підґрунтям реалізації інноваційних змін у сфері освітнього менеджменту стають такі підходи, як: а) студентоцентрований – створення умов для реалізації навчання і виховання студентів, орієнтованого на стимулювання їх мотивації, самоаналізу, залучення до розроблення і реалізації складових освітнього процесу; б) компетентнісний – орієнтація на кінцевий результат освіти з формування реалізаційних здатностей тих, хто навчається, а саме: загальних та професійних компетентностей; в) кваліметричний – кількісне визначення якості (процесів, діяльності, результатів, умов тощо).

Серед актуальних видів управління соціально-педагогічним системами викорналися: стратегічне (цільове), орієнтоване на досягнення довгострокових цілей розвитку (О. Віханський, Б. Гершунський, Л. Даниленко, Г. Дмитренко, Л. Шеченко та ін.); адаптивне, засноване на діалогічній адаптації та кооперації дій керуючої й керованої підсистем (Т. Борова, Г. Єльнікова, Г. Полякова, Л. Фесік та ін.); управління з маркетингово-моніторинговим забезпеченням якості процесів та результатів освітніх послуг (Н. Галетова., Ф. Котлер, Н. Литвиненко, М. Лукашенко, З. Рябова та ін.).

Інновації в освітньому та педагогічному менеджменті у сфері вищої освіти реалізуються на макро- (національному), мезо- (регіональному) та локальному (навчального закладу) рівнях. На національному рівні простежуються спрямування на інституційні зміни, що передбачають розвиток вищих навчальних закладів нового типу, а саме, таких, як дослідницький, підприємницький, відкритий університети. *Дослідницького університет* – це університет, що забезпечує проривний розвиток держави в певних галузях знань за моделлю поєднання освіти, науки та інновацій, сприяє її інтеграції у світовий освітньо-науковий простір, має визнані наукові здобутки [3]. *Підприємницький університет* має відповідати наступним вимогам: повинен демонструвати підприємницьку

поведінку як організації; члени університету (викладачі, студенти, співробітники) повинні бути підприємцями; взаємодія університету і навколишнім середовищем повинна призводити до «структурного» сполучення університетів регіону; повинен забучувати генерацію знань, якість викладання, впровадження знань у практику [4, с. 58–60]. *Відкритий університет* орієнтований на всі соціальні верстви та вікові групи населення, створення широкого інформаційно-освітнього середовища, надання можливості отримувати освіту для всіх, хто бажає навчатися у зручному для себе місці, у зручний час за вільно обраними курсами та програмами; забезпечує доступність безперервної освіти; переважно ґрунтується на принципах дистанційного навчання.

Інноваційними функціями освітнього менеджменту на різних рівнях управління стали: а) форсайтні дослідження процесів розвитку, які «містять дослідження та облік найважливіших трендів і факторів, а також визначення основних інтересів і аналіз поєднання впливу різних сил з метою визначення альтернатив розвитку майбутнього» [4, с. 63], прикладом яких є розробка стратегій розвитку, форсайт-проектів, дорожніх карт тощо; б) рейтингове оцінювання вищих навчальних закладів (ВНЗ) на основі національних та міжнародних рейтингів, що сприяє визначенню позиціонування ВНЗ в освітньому просторі, здійсненню на цій основі самооцінки якості їх діяльності та розвитку; в) соціально-психологічні дослідження внутрішнього та зовнішнього середовища ВНЗ, орієнтовані на вивчення ринку освітніх послуг та задоволеності якості освіти; г) міжнародні комунікації та партнерство для забезпечення процесів інтеграції та інтернаціоналізації освіти і науки; д) фандрайзинг – залучення сторонніх, додаткових ресурсів для реалізації цілей та завдань розвитку навчального закладу; є) освітній моніторинг, зокрема моніторинг якості діяльності та розвитку ВНЗ, моніторинг якості освіти на різних рівнях управління освітньою галуззю.

На регіональному рівні перспективним є створення університетських консорціумів для узгодження співпраці за актуальними напрями розвитку освіти, науки, інновацій в регіоні, реалізації інноваційних проектів, посилення їх впливу на регіональний науково-технічний та соціально-економічний розвиток. Актуальним є створення університетської інфраструктури (стартапів, бізнес-інкубаторів, науково-технологічні парків, бізнес проектів, програм з розвитку студентського підприємництва та ін.), що сприяє розвитку місцевого бізнесу, економічному розвитку регіону.

На локальному рівні інновації у сфері освітнього та педагогічного менеджменту проявляються у: а) моделюванні ефективних систем управління ВНЗ в цілому, його підсистем, структурних підрозділів; б) підходах до організації та управління навчальним процесом; в) моделюванні та управлінні розвитком освітнього середовища; г) проектуванні нових педагогічних технологій; д) організації сучасної внутрішньої системи виховної та профорієнтаційної роботи.

Серед перетворень в організаційній структурі ВНЗ проявляється тенденція створення спеціальних відділів (центрів, секторів) з інноваційного розвитку та внутрішнього забезпечення якості (освітніх інновацій, інноваційних технологій, моніторингу якості освіти, трансферу інновацій тощо), що сприяє розробці, апробації, впровадженню інновацій.

Інноваційний розвиток освітньої галузі та освітнього менеджменту, розробка та реалізація інновацій у цих сферах мають ґрунтуватися на сучасному науковому та нормативно-правовому забезпеченні, формуванні правового поля для становлення інформаційного суспільства та розвитку економіки знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Позиція України в рейтингу країн світу за індексом глобальної конкурентоспроможності 2015–2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://edclub.com.ua/analytika/pozyciya-ukrayiny-v-reytingu-krayin-svitu-zaindeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-0>.
2. Романенко М. Освітній менеджмент та освітній маркетинг: діалектика взаємодії // Витоки педагогічної майстерності. – 2012. – Випуск 10. – С. 252–256.
3. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 №1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
4. Университет исследовательского и предпринимательского типа: европейский опыт для Молдовы, России, Украины : Научно-практическое издание / Г. Андрощук, Т. Бодюл, А. Бутник-Сиверский и др.; рук. авт. коллектива Хименко О. А. – К. : Общество с ограниченной ответственностью «Т. А. Т. ГРУП», 2011. – 346 с.

Полякова Ганна Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент, керівник Відділу забезпечення якості освіти та інноваційного розвитку, доцент кафедри соціології та психології управління, Харківський національний економічний університет ім. Семена Кузнеця